

intelligibilis, in quantum immaterialis; unde per species materiales non possumus cognoscere spiritum. Atqui nulla species creata vel creabilis pertingere potest ad gradum immaterialitatis qui Deo competit. Ergo.

Probatur 2°. Species impressa est ipsa objecti quidditas in esse intelligibili, ut dictum est¹. Atqui implicat quod species creata sit quidditas Dei in esse intelligibili. Ergo. — *Probatur minor.* Quidditas Dei est suum esse etiam in esse intelligibili. Atqui implicat speciem creatam esse suum esse etiam in esse intelligibili et representativo. Ergo.

Dico 2°: Non datur, nec dari potest species expressa in visione beatifica. Est quoad utramque partem communior inter Thomistas.

Probatur prima pars. 1° Ad hoc datur species expressa, ut objectum quod est intelligibile per speciem impressam fiat intellectum actu per expressam, sistatque intra intellectum ut terminus ejus². Atqui divina essentia unitur intellectui creato ut intellectum in actu, per se ipsam faciens intellectum in actu³. Ergo. — *Minor est D. Thomæ.* Et patet, quia divina essentia est actus purissimus in esse intelligibili, sicut in aliis generibus, adeoque intellectus actu, et ut sic intime præsens intellectui. Ergo.

Probatur 2°, evertendo fundamentum adversariorum. Ideo, juxta illos, datur species expressa in visione beatifica, quia debet assignari terminus illius actionis ab ipsa productus. Atqui hæc ratio nulla est. Ergo. — *Probatur minor.* Non est de ratione actionis immanentis producere effectum, quamvis id ipsi sæpe contingat. Atqui visio beatifica est actio immanens. Ergo. — *Probatur major.* 1° In hoc distinguitur actio immanens a transeunte, quod hæc sit propter effectum, illa vero sit propter perfectionem subjecti in quo manet. 2° Quia Verbum divinum videt et

1. Ibid. — 2. Objectum fit « intellectum actu, » quando, apprehensum per intellectionem ab intellectu agente, in intellectu patiente recipitur et remanet, secundum modum facultatis recipientis, id est intellectualiter. — 3. Hic, q. 12, a. 2, ad. 3.

intelligit, nec tamen producit aliud verbum seu speciem expressam. 3° Quando nos contemplamur pure speculando verbum jam in mente formatum, nullum aliud fingimus, et tunc cognitio est simpliciter intellectio, et non dictio. Ergo.

Probatur secunda pars iis fundamentis quibus probata est secunda pars primæ conclusionis. Si enim non possit dari species impressa tantæ perfectionis et immaterialitatis, quæ Deum ut est in se representet, ergo nec a fortiori species expressa, cum ista debeat esse perfectior, aut saltem æque perfecta ac impressa; ejus enim est representare objectum ut intellectum in actu secundo, speciei impressæ representare ut intelligibile tantum in actu primo. Ergo.

DISSERTATIO V

DE SCIENTIA DEI

D. Thomas, q. 14.

ARTICULUS I

Utrum in Deo sit scientia proprie dicta, eaque sit attributum?

Suppono 1° Deum esse perfectissime intelligentem¹: Deum namque omnes intelligunt ens summe perfectum, primum motorem ordinatissimum, sapientissimum mundi rectorem et primam omnium causam. Verum absque intelligentia non esset ens summe perfectum, cum hæc sit maxima perfectio; foret cæcus motor et rector imprudentissimus; nec esset omnium causa, cum non conferret nobis intelligentiam qua careret.

Item, in tantum ens est cognoscitivum, in quantum est

1. Hic q. 14, a. 1, o, et I *Contra gent.*, c. 44.

immateriale seu elevatum supra conditiones materiæ¹, Atqui Deus est in summo immaterialitatis, utpote actus purus². Ergo. — Prob. maj. Cognitio fit in quantum cognoscens habet in se formam cogniti, retinendo propriam. Atqui quod aliquid habeat in se formam alterius retinendo propriam, provenit ex immaterialitate et elevatione supra conditiones materiæ. Ergo. — Probatur min. Quod aliquid in se habeat propriam et aliorum formas, provenit ex ejus amplitudine et illimitatione; quo quid enim plura complectitur, eo magis est amplum et illimitatum. Atqui illa amplitudo et illimitatio provenit ab immaterialitate; est enim materia quæ formam limitat et impedit ne communicetur ad aliud subjectum in eadem ratione individuali, quod est facere suam tantum. Ergo. Unde major vel minor facultas cognoscendi distribuitur secundum majorem vel minorem immaterialitatem, majorem vel minorem elevationem supra conditiones materiæ: ut patet in omnibus cognoscitivis.

Suppono 2° intellectionem et intellectum in Deo esse unum et idem absque virtuali distinctione; quia ea tantum distinguuntur in Deo virtualiter, quæ æquivalent pluribus creatis ex objecto formali distinctis et ad diversas lineas pertinentibus. Atqui intellectus et actualis intellectio pertinent ad eandem lineam et versantur circa idem objectum formale. Ergo.

Dico 1°: Datur in Deo scientia proprie dicta. Est communis contra Vasques.

[*Probatur 1°* hac profundissima et evidenti ratione ab Angelico allata hic, q. 14, a. 1, o: « In Deo est perfectissime scientia. Ad cujus evidentiam considerandum est, quod cognoscencia a non cognoscentibus in hoc distinguuntur, quia non cognoscencia nihil habent nisi formam suam tantum; sed cognoscens natum est habere formam etiam rei alterius, nam species cogniti est in cognoscente. Unde manifestum est quod natura rei non cognoscentis est magis coarctata

1. Ibid. — 2. Ibid.

et limitata, natura autem rerum cognoscentium habet majorem amplitudinem et extensionem, propter quod dicit Philosophus III *de anima*, quod « anima est quodam modo omnia. » Coarctatio autem formæ est per materiam: unde et supra diximus quod formæ, secundum quod sunt magis immateriales, secundum hoc magis accedunt ad quamdam infinitatem. Patet igitur quod immaterialitas aliqujus rei est ratio quod sit cognoscitiva, et secundum modum immaterialitatis est modus cognitionis. Unde in II *de anima* dicitur, quod plantæ non cognoscunt, propter suam materialitatem. Sensus autem cognoscitivus est, quia receptivus est specierum sine materia; et intellectus adhuc magis cognoscitivus, quia magis separatus est a materia et immixtus, ut dicitur in III *de anima*. Unde, cum Deus sit in summo immaterialitatis, sequitur quod ipse sit in summo cognitionis. »]

Probatur 2°. Scientia proprie dicta nihil aliud est quam cognitio certa et evidens rerum per causas¹. Atqui Deus cognoscit certo et evidenter res per causas; cognoscit enim eas omni modo quo sunt cognoscibiles, sunt autem cognoscibiles per suas causas. Ergo.

Dico 2°: Scientia in Deo est ejus attributum.

Probatur. Attributum est ratio absoluta formaliter in Deo existens, et ad naturam divinam jam constitutam consequens, eamque ad diversam lineam trahens: ut patet ex dictis de attributis. Atqui talis est scientia in Deo. — Et primo constat ex prima conclusione, quod sit ratio absoluta formaliter in Deo existens. — Probatur quoad reliquas particulas. Intelligere divinum, ut constitutum Dei, respicit essentiam divinam absolute et præcise ut intelligibilem; intelligere, ut scientificum, respicit essentiam divinam determinato modo, scilicet sub ratione causæ. Ergo sequitur ad naturam jam constitutam, et ratione diversi objecti trahit ad diversam lineam.

1. Q. 2 *de veritate*, a. 1, ad 4 et 5.

Dices: Intelligere divinum, ut constitutum naturæ divinæ, est scientificum. Ergo scientia non est Dei attributum, sed ipsa divina essentia. — Probatur antecedens. Intelligere divinum, ut constitutum naturæ divinæ, attingit illam ut rationem attributorum et causam creaturarum; cum enim sit infinitum et comprehensivum, cognoscit naturam divinam omni modo quo est cognoscibilis. Ergo.

Resp. Nego ant. Ad probationem, *dist.* ant. Intelligere divinum, ut constitutum naturæ divinæ, respicit illam ut radicem attributorum, tanquam rationem quæ attingitur, *conc.* ant.; tanquam rationem sub qua ipsa attributa attinguntur, *nego* ant. Sic enim attingitur a scientia, et hoc sufficit, ut intelligere constitutum et intelligere scientificum virtualiter distinguantur. Sic scientia in Deo attingit rationem agibilem et factibilem, ut rationem quæ; sed, quia prudentia attingit rationem agibilem et ars rationem factibilem, ut rationem sub qua, ideo prudentia et ars a scientia virtualiter distinguuntur.

ARTICULUS II

De objecto et divisione scientiæ Dei.

Non est amplius quæstio in hoc articulo et sequentibus de scientia Dei stricte sumpta, sed de ejus cognitione ut scilicet, sive sit scientifica sive non.

Petes 1º quousque se extendat scientia Dei?

Resp. 1º. Deus se per se ipsum cognoscit, imò et comprehendit¹.

Ratio primæ partis est, quia Deus, sicut est summe intelligens, ita est summe intelligibilis atque sibi præsentissimus et unitus, imò ut intelligens et intelligibilis omnibus modis unus et idem. Ergo se cognoscit per se ipsum, et non per speciem a se distinctam.

Ratio secundæ partis est, quia Deus se cognoscit quan-

1. Hic q. 14, a. 2 et 3, o.

tum est cognoscibilis; sicut enim est infinite cognoscibilis, ita est infinite cognoscitivus, cum ex utraque parte sit actus purus et infinitus. Ergo.

Resp. 2º. Deus cognoscit omnia alia a se, sive possibilea, sive præsentia, sive præterita, sive futura etiam minima, non solum secundum communem rationem entis, sed etiam quoad esse proprium et singulare usque ad ultimas differentias¹.

Est de fide ubique in Scripturis tradita. *Hebr.*, iv, 13: *Non est ulla creatura invisibilis in conspectu ejus, omnia autem nuda et aperta sunt oculis ejus.* *Psal.* CXXXVIII, 3-5: *Intellexisti cogitationes meas de longe, ... omnes vias meas previdisti, ... cognovisti omnia novissima et antiqua.* Et toto psalmo. *Psal.* XXXII, 15: *Qui finxit sigillatim corda eorum, qui intelligit omnia opera eorum.* *Sap.*, VIII, 8: *Signa et monstra scit antequam fiant, et eventus temporum et sæculorum.* *Psal.* LXVIII, 6: *Delicta mea a te non sunt abscondita.* Et alibi passim.

Probatur ratione. Deus perfecte se suamque virtutem cognoscit. Virtus autem non potest perfecte cognosci, nisi cognoscantur omnia ad quæ se extendit. Atqui virtus divina se extendit ad omnia alia a Deo, non solum quoad rationem communem entis, sed quoad esse eorum formale et singulare usque ad ultimas differentias; est enim plenitudo essendi et causa effectiva atque exemplaris omnium entium et omnis differentiæ ac perfectionis eorum. Ergo.

Petes 2º quodnam sit objectum formale et primum scientiæ divinæ.

Resp. Objectum formale et primum cognitionis divinæ, non est ens creatum, neque ens ut sic abstrahens a creato et increato; sed ens dumtaxat increatum, scilicet ipse Deus².

Probatur 1º. Illud est objectum formale et primum cognitionis divinæ, quod per se primo et ratione sui

1. Hic q. 14, a. 5, 6, 9, 11, 13, o. — 2. *Contra gent.*, I, 48.

attingit¹. Atqui id quod per se primo et ratione sui attingit cognitio divina, non est ens creatum, nec ens ut sic abstrahens a creato et increato, sed solus Deus. Ergo. — Prob. min. 1° quia nihil est aut concipi potest prius Deo; 2° quia Deus se cognoscit ut causam, et in se ut causa cognoscit creaturas ut effectus. Ergo. — Primo per se et ratione sui se cognoscit; secundario et dependenter a se, creaturas; tertio essentia divina primo per se representatur intellectui divino, creaturæ secundario et ratione illius. Ergo per se primo essentia divina attingitur a cognitione divina. — Patet consequentia; quia intellectus fertur in objecta, eo ordine quo ipsi representantur. — Prob. ant. Species qua intellectus divinus utitur est ipsa essentia divina. Atqui essentia divina primo se representat, deinde in se creaturas; quia, si ex æquo se et creaturas representaret, non esset potius Deus in esse intelligibili quam creatura, ut jam alibi notavimus. Ergo.

Petes 3° quotuplex sit scientia in Deo.

Quamvis scientia divina ex parte Dei sit unica, simplex et illimitata, omnia unico actu perfectissime comprehendens, ex parte tamen objecti et secundum modum nostrum concipiendi varie dividitur. Unde

Resp. Relictis variis divisionibus scientiæ divinæ in speculativam et practicam², in necessariam et liberam, om-

1. Ibid. — 2. Scientia speculativa et practica in Deo sic describuntur ab Angelico, quæst. III *de veritate*, a. 3, o: « Intellectus practicus differt a speculativo, fine; finis enim speculativi est veritas absolute, sed practici est operatio. Aliqua vero cognitio practica dicitur ex ordine ad opus. Quod contingit dupliciter: quandoque in actu, quando scilicet ad aliquod opus actu ordinatur, sicut artifex, præconcepta forma, proponit illam in materiam inducere, et tunc est actu practica cognitio, et cognitionis forma. Quandoque vero est quidem ordinabilis cognitio ad actum, non tamen actu ordinatur; sicut cum artifex excogitat formam artificii, et scit per modum operandi, non tamen operari intendit; et certum est quod est practica habitu vel virtute, non actu. Quando vero nullo modo est ad actum ordinabilis cognitio, tunc est semper speculativa. Quod etiam dupliciter contingit. Uno modo, quando cognitio est de rebus illis qua

nium celeberrima est in scientiam simplicis intelligentiæ et visionis¹.

Scientia simplicis intelligentiæ est quæ versatur circa ea quæ nec sunt, nec fuerunt, nec erunt, hoc est circa quidditates rerum in statu meræ possibilitatis: coincidit cum speculativa et necessaria². Dicitur autem simplicis intelligentiæ, non ad excludendum respectum scientiæ ad

non sunt natae produci per scientiam cognoscentis, sicut nos cognoscimus naturalia; quandoque vero res cognita est quidem operabilis per scientiam, tamen non consideratur ut est operabilis; res enim per operationem in esse producitur. Sunt autem quædam quæ possunt separari secundum intellectum, quæ non possunt separari secundum esse. Quando autem consideratur res per intellectum operabilis, distinguendo ab invicem ea quæ secundum esse distingui non possunt, non est practica cognitio nec actu nec habitu, sed speculativa tantum; sicut si artifex consideret domum investigando passiones ejus, genus et differentias, et hujusmodi, quæ secundum esse indistincte inveniuntur in re ipsa. Sed tunc consideratur res ut est operabilis, quando in ipsa considerantur omnia quæ ad ejus esse requiruntur simul. — Et secundum hos quatuor modos cognitio divina se habet ad res. Scientia enim ejus est causativa rerum. Quædam ergo cognoscit ordinando ea ad hoc quod sint secundum quodcumque tempus, et horum habet practicam cognitionem in actu. Quædam vero cognoscit quæ nullo tempore facere intendit; scit enim ea quæ nec fuerunt, nec sunt, nec erunt; et de his habet quidem scientiam in actu, non autem actu practicam, sed virtute tantum. Et quia res quas facit vel facere potest non solum considerat secundum quod sunt in proprio esse, sed secundum omnes intentiones quas intellectus humanus resolvendo in eis apprehendere potest, ideo habet cognitionem de rebus operabilibus a se etiam eo modo quo non sunt operabiles; et scit etiam quædam quorum sua scientia causa esse non potest, sicut mala. Unde verissime in Deo et practicam et speculativam cognitionem ponimus. »

Est altera divisio supra enuntiata scientiæ in necessariam et liberam. Necessaria ea est quæ præcedit liberam Dei determinationem, et versatur tantum circa objecta necessaria, ut circa quidditates seu essentias rerum, quæ aliter se habere non possunt. Libera est quæ supponit decretum, et versatur circa objecta a libera Dei voluntate pendencia, ut sunt res existentes aut futurae. — 1. Hic q. 14, a, 9, o. — 2. Loc. cit. *de veritate*, et I *Contra gent.*, c. 66 et 69.

scitum, qui inseparabiliter omnem scientiam comitatur, sed ad excludendum admixtionem ejus quod est extra genus notitiæ, sicut est existentia rerum, quam addit scientia visionis, vel ordo voluntatis ad res scitas, quam addit scientia approbationis. Scientia visionis igitur est quæ fertur ad ea quæ sunt, vel fuerunt, vel erunt; unde addit, ut mox dicebam, supra scientiam simplicis intelligentiæ, ordinem ad existentiam physicam objecti, ut præsentem in æternitate modo infra explicando. Dicitur visionis, metaphora desumpta ab oculo corporeo, qui dicitur res videre quando eas sibi præsentem attingit. Utrum vero hæc divisio sit adæquata, an e contra detur altera scientia medians inter illas, quæ dicitur *scientia media*, quæstio est in tota theologia celeberrima, quam infra suis omnibus momentis expendere conabimur adversus Molinam et Patres Societatis [Jesu], hujus scientiæ mediæ assertores.

Scientia visionis subdividitur in scientiam approbationis et improbationis. Scientia approbationis est quæ versatur circa bona, et supponit decretum approbativum divini voluntatis circa illa. Scientia improbationis est quæ versatur circa peccata, et supponit decretum divini voluntatis circa illa, non approbativum, sed permissivum tantum. Et juxta hanc divisionem, Deus aliquando dicitur in Scriptura scire et nescire mala seu peccata, nescire scientia approbationis, scire scientia improbationis.

ARTICULUS III

An et quæ scientia in Deo sit causa rerum?

Suppono scientiam in Deo esse causam directivam rerum¹; nefas enim esset existimare agens intellectuale perfectissimum agere cæco et ignorantem modo, eumque in suis operationibus scientia et sapientia non dirigi. Unde *Psalm. ciii, 24: Omnia in sapientia fecisti*, et sic alibi pluries.

1. Hic q. 14, a. 8, o.

Dico 1°: Aliqua scientia in Deo est causa rerum, non solum directiva, sed etiam effectiva, non quidem formaliter et præcise ut est scientia, sed ut habet adjunctam voluntatem¹.

Prob. Deus res efficit per actum imperii formaliter immanentem et virtualiter transeuntem. Atqui actus imperii quamvis sit radicaliter et præsuppositive a voluntate, et ideo dicatur quandoque quod voluntas imperet, est tamen formaliter et elicitive ab intellectu. Ergo. — Major patet ex Scripturis jam citatis. *Genes., 1, 3: Dixit Deus: Fiat lux, et facta est lux. Psal. cxlviii, 5: Ipse dixit, et facta sunt, ipse mandavit, et creata sunt.* Magis adhuc patebit ex dicendis in sequenti conclusione. — Minor est D. Thomæ². Et probatur nunc breviter. Imperare est intimare seu dicere, est ordinare et præcipere. Atqui intimare seu dicere et loqui spiritualiter, pertinet ad intellectum, qui est quasi os substantiæ spiritualis; unde illud *Psal. xxxvi, 30: Os justi meditabitur sapientiam.* Item, ordinare unum ad aliud, est intellectus practici et prudentiæ. Tandem præcipere, cum sit superioris, pertinet ad superiorem et nobiliorem potentiam, quæ est intellectus. Ergo. Confer quæ dicam 1^a 2^a, ad q. 17.

Dixi: *Non quidem formaliter et præcise ut est scientia, sed ut habet adjunctam voluntatem*²; quia: 1° Scientia, in quantum scientia, non dicit causam activam, sed est nuda objecti notitia; unde actus scientiæ, ut talis, non est producere, sed cognoscere: et ideo multa scit Deus quorum non est causa, ut sunt peccata et mere possibile, quæ nunquam erunt. 2° Ut jam dixi et modo adhuc dicam, Deus non causat res ad extra nisi per actum imperii. Atqui actus imperii supponit decretum voluntatis a quo habet efficaciam. Ergo.

Dico 2°: Scientia simplicis intelligentiæ est causa actu dirigens res in ordine intentionis et effectiva in actu primo. Scientia visionis est causa dirigens et efficiens in actu

1. Ibid. — 2. 1^a 2^a, q. 17, a. 1, o. — 3. Q. 2 de veritate, a. 14.

secundo in ordine executionis, non præcise ut visionis, sed ut approbationis, ut explicuimus in prima conclusione; ita ut verum sit dicere in sensu causali: Ideo res existunt aut futuræ sunt, quia Deus illas videt, *ly*¹ quia appellando supra visionem ut habet adjunctam voluntatem; non e contra sit verum dicere: Ideo Deus res videt quia existunt aut futuræ sunt, nisi forte aliquo sensu subtiliori, de quo in solutione objectionum: et intelligenda est conclusio generaliter de omnibus rebus quas Deus facit, etiam libere futuris.

Pro intelligentia conclusionis observandum est, in agentibus intellectivis duplicem distingui ordinem: unum intentionis, qui incipit a cognitione et intentione finis, et terminatur inclusive ad electionem et volitionem mediorum; alterum executionis, qui incipit ab actu imperii, et terminatur ad executionem operis seu acquisitionem finis. Quod ut breviter exponamus, id enim pertinet ad tractatum de actibus humanis: primum intellectus apprehendit finem, et eum proponit voluntati; voluntas acquiescit et intendit hunc finem; vi hujus intentionis, intellectus inquit de mediis, et discernit inter magis et minus apta, voluntas vult et seligit aptiora, et hic sistit ordo intentionis. Deinde sequitur ordo executionis; vi enim electionis voluntatis, intellectus imperat executionem mediorum volitorum; vi hujus imperii, voluntas applicat potentias executivas, quæ applicatio dicitur usus activus, quem sequitur usus passivus potentiarum executivum, et tandem perfectio operis, seu assecutio finis.

Sic igitur in proposito (et est explicatio et probatio conclusionis), intellectus divinus, secundum modum nostrum concipiendi, apprehendit manifestationem suæ gloriæ ut bonum eamque proponit voluntati; voluntas divina annuit et intendit hunc finem; vi hujus intentionis intellectus seu scientia divina inquit de mediis, et inter innumera quæ potest aptiora discernit, et ea ut in sua arte

1. Particula *ly* hic et deinceps usurpatur loco articuli gallici *le*, vel græci *το*, quem lingua latina non habet.

possibilia voluntati proponit, voluntas ea vult et seligit, et hic sistit ordo intentionis. Et hinc patet 1° quod scientia huc usque dirigens, proponendo finem et media, sit simplicis intelligentiæ, quia huc usque et dum dirigeret ante electionem voluntatis, omnia adhuc erant in statu meræ possibilitatis, et quamvis per electionem secutam facta sint inchoative et quoad affectum futura, non tamen complete et quoad effectum, neque ad hanc inchoatam futuritionem aliter cooperata est scientia, quam dirigendo. Patet 2° quod, cum proponat media ut sibi possibilia et ut contenta in virtute suæ artis, sit effectiva in actu primo, seu habeat virtutem ea efficiendi. Et sic manet probata prima pars conclusionis.

Jam vero, posita electione efficaci mediorum, vi illius intellectus imperat eorum executionem, et cum imperium Dei sit efficacissimum, nec indigeat distinctis potentiis executivibus, ut dicam in calce articuli, sed eodem instanti quo imperat, res fiant, et aliunde sit, ut probavimus, actus intellectus, sequitur quod efficiendo videat et videndo efficiat, sicque quod scientia, quæ est causa effectiva rerum in actu secundo, sit scientia visionis, utpote attingens res ut existentes aut complete futuras, non præcise qua visionis, ut dictum est, sed ut habet adjunctam voluntatem, et consuevit dici approbationis.

Unde in forma sic argumentor: 1° Deus est causa effectiva rerum in actu secundo per imperium. Atqui imperium est actus intellectus pertinens ad scientiam visionis et non simplicis intelligentiæ. Ergo. — Minor pro prima parte patet ex dictis in prima conclusione. Probatur pro secunda. Iste actus imperii supponit decretum efficax et in eo fundatur, et terminatur ad res ut existentes, si quidem per ipsum efficiantur. Ergo.

Prob. 2°. Si Deus res videret quia sunt, et eas videndo non faceret, scientia ejus mensuraretur a rebus, atque ab illis dependeret quoad veritatem et certitudinem, sicut

1. Hic q. 14, a. 8, ad 3, et q. 16, a. 1, o, et 1^a 2^a, q. 93, a. 1, ad 3.

scientia nostra, ut patet¹. Atqui repugnat Deo quod ejus scientia mensuretur a rebus atque ab illis pendeat quoad veritatem et certitudinem, cum potius ipsa sit mensura rerum. Ergo. Neque dicas Deum cognoscere peccata, quæ non facit, et tamen ejus scientiam non pendere a peccatis; quia peccatum, cum sit privatio, non cognoscitur in se, sed in forma opposita.

Prob. 3° ex Patribus. S. Aug., lib. XV de Trinit., cap. 43: « Universas creaturas, et spirituales et corporales, non quia sunt ideo novit Deus, sed ideo sunt, quia novit. » S. Greg., lib. XX, Moral., cap. 23: « Quæque sunt, non ab æternitate ejus ideo videntur quia sunt, sed ideo sunt quia videntur. »

Respondet Tournely, has authoritates esse intelligendas de illa scientia qua Deus solus res aliquas producit, ut sunt ea quæ educuntur de nihilo, et infusio donorum supernaturalium; non de actibus liberis quos Deus cum causis secundis operatur.

Sed contra. Hæc interpretatio nedum est gratuita, sed aperte contra universalitatem terminorum: « universas creaturas, » inquit August.; « quæque sunt, » inquit Greg. Insuper Aug., lib. V de Civit., cap. 9, specialiter loquens de voluntatibus nostris, dicit: « Ideo quidquid valent certissime valent, et quod facturæ sunt ipsæ, omnino facturæ sunt, quia valituras atque facturas ille præcivit cujus præsentia falli non potest. »

Pro solutione plurium objectionum, duo sunt habenda præ oculis. Primum, scientiam simplicis intelligentiæ esse causam directivam rerum in ordine intentionis, et effectivam in actu primo. Alterum, scientiam visionis habere duo munia, videre et efficere, et non efficere quatenus est visionis; unde, licet Deus videat peccata, illa non facit: sed quatenus approbationis, et ut applicata per decretum divinæ voluntatis. Plura enim argumenta quæ congerunt adversarii, alterutrum dumtaxat probant, et nihil aliud.

1. Hic q. 14, a. 8, ad 3, et q. 16, a. 1, o; 1° 2°, q. 93, a. 1, ad 3.

[Utrum vero detur in Deo potentia executiva virtualiter distincta ab intellectu et voluntate? Respondendum: Potentia executiva in Deo non distinguitur virtualiter ab intellectu et voluntate, tanquam potentia diversa seu tanquam attributum adæquate distinctum ab illis; quia in natura pure intellectuali nulla admitti debet potentia, nisi pertineat ad gradum intellectivum, et aliunde potentia executiva distincta a potentia movente et imperante importat imperfectionem, 1° ex parte potentiæ imperantis, scilicet inefficaciam, 2° ex parte sui, nam non se haberet ut movens, sed ut pure mota per modum instrumenti.

Potest tamen potentia executiva in Deo dupliciter intelligi distincta ab intellectu et voluntate: 1° per modum includentis et inclusi, quatenus potentia executiva non est intellectus præcise, neque voluntas præcise, sed utrumque importat, intellectum in recto, voluntatem in obliquo, et sic distinguitur eo ferme modo quo compositum distinguitur a materia et forma. 2° Distinguitur inadæquate secundum diversas formalitates et connotationes intra eandem potentiam: etenim eadem potentia attingens res ut intelligibiles, dicitur intellectus; attingens res dando illis esse, dicitur omnipotentia, seu potentia executiva; sicut idem actus intellectus est simul intellectio et dictio sub diversa ratione. — Et sic conciliari possunt varii textus D. Thomæ qui videntur sibi contrarii, atque argumenta solvi.

Hinc inferes, potentiam immediate effectivam rerum esse intellectum, non voluntatem, quia voluntas efficit mediante imperio quod est actus elicitus ab intellectu; quod probatur per hæc verba, Joann., 1, 3: *Omnia per ipsum (Verbum) facta sunt, et sine ipso factum est nihil*; nam Verbum est intellectus substantialis Dei.]

ARTICULUS IV

In quo medio Deus cognoscat alia a se?

Quæstio procedit de creaturis ut sic, abstrahendo a statu existentiae præteritæ, præsentis, aut futuræ; de futu-

ris autem sunt graviores difficultates de quibus specialiter dicimus infra. Cæterum præsentis difficultatis resolutio proludit positioni vel eversioni scientiæ mediæ; si enim Deus non cognoscat alia a se nisi in se ut in causa, corruiat scientia mediæ; et contra, si Deus cognoscat alia a se immediate in ipsis, datur locus scientiæ mediæ.

Dico: Deus alia a se cognoscit, non immediate in ipsis, sed mediate in se ipso ut in causa præcognita.

Prob. 1° ex Patribus. S. Dionysius, aut quisquis antiquus auctor libri *De divinis nominibus*, cap. 7, dicit: « Neque enim ea quæ sunt ex iis quæ sunt discens novit divina mens, sed ex se et in se, per causam, rerum omnium cognitionem, scientiam, essentiamque anticipatam et ante comprehensam habet: non quod per speciem singula consideret, sed quod uno causæ complexu omnia sciat et contineat.... Igitur Deus res cognoscens, non scientia rerum, sed scientia sui ipsius ipsas novit. » S. Aug., lib. LXXXIII *Quest.*, q. 46, ait sacrilegium esse, asserere quod Deus exeat extra se ad aliquid cognoscendum. Quæ verba S. Thomas expendens hic, ait, sic intelligenda esse, non quasi Deus nihil quod sit extra se intueatur, sed quia id quod est extra ipsum non intuetur nisi in se ipso¹. Et eundem articulum sic concludit: « Sic igitur dicendum quod Deus se ipsum videt per essentiam suam; alia autem a se videt, non in ipsis, sed in seipso, in quantum essentia sua continet similitudinem aliorum ab ipso. » Intellige similitudinem, non secundum convenientiam in natura, sed secundum representationem effectuum in causa²; similitudo enim effectus in sua causa præexistit, cum omne agens agat sibi simile.

Probatur 2° ratione. Cognoscere rem immediate in se ipsa, est illam cognoscere per propriam ejus speciem, quæ illam immediate repræsentet³; cognoscere vero rem mediate in altero, est illam cognoscere per speciem alterius,

1. Hic q. 14, a. 5, ad 1. — 2. Q. 2 de veritate, a. 3, ad 9. — 3. Hic q. 14, a. 5, o.

id est per speciem quæ repræsentet alterum in quo res illa continetur, ut, v. g., cognoscere numerum ternarium in senario, vel effectum in causa; res enim eo modo et ordine cognoscuntur quo per speciem repræsentantur. Atqui Deus non cognoscit alia a se per species illis proprias, sed per speciem sibi propriam illum immediate repræsentantem, et alia a se mediate, quatenus sunt in illo ut in causa. Ergo. — Probatur min. Non est in Deo alia species quam ipsa ejus essentia, ut constat ex ante dictis. Atqui essentia Dei, ut species, non repræsentat immediate creaturas, sed se ipsum, et in se creaturas, ut effectus in causa contentos. Ergo. — Probatur min. 1° Essentia Dei est in esse intelligibili per se primo Deus. Patet ex terminis. Atqui, si immediate repræsentaret creaturas, foret in esse intelligibili ex æquo Deus et creatura. Ergo. 2° Repræsentatio immediata per speciem fit ratione similitudinis in natura, vel identitatis cum objecto repræsentato. Atqui essentia Dei neque similis est in natura, neque eadem cum creaturis. Ergo. 3° Deus in ratione objecti adæquat suam essentiam in ratione speciei; non enim est minus infinitus in ratione objecti quam in ratione speciei. Ergo, ut species, nihil aliud potest immediate repræsentare quam Deum ipsum, cætera non nisi quatenus in Deo continentur. — Patet consequentia; quia alias excederet in repræsentando objectum suum adæquatum, quod implicat in terminis.

Prob. 3° alia ratione. Si Deus attingeret creaturas immediate in ipsis, independenter ab essentia prius visa, creaturæ essent simul cum essentia divina objectum formale et specificativum intellectus divini; quod admitti non potest, cum specificari ab aliquo sit ab ipso accipere speciem et perfectionem. Ergo. — Prob. sequela. Illud est objectum formale specificativum, quod per se primo, ratione sui, et non ratione alterius, attingitur. Ergo.